

תקציר הרצאה מהכנס של האגודה לאקולוגיה וסביבה 11.10.2020

שלי הפצה והתבססות בפרטים צעירים של דאה שחורת כתף לאחר הפריחה ,

רע שיש 1 יותם אורחן , 2ענת לוי , 1שי אגמון , 3רן נתן . 1 האוניברסיטה העברית בירושלים 2
האוניברסיטה הפתוחה . 3קרן קיימת לישראל <mailto:yotam.orchan@mail.huji.ac.il> התכתבויות

מייל

לפני 15 שנים דאה שחורת כתף, (*caeruleus Elanus*) דורס יום ממשפחת הניציים, נחשבה למין מזדמן נדיר בישראל. במהלך העשור האחרון, מין טרופי זה, שמוצאו אפריקאי ו/או אסייתי הרכיב את תפוצתו במזרח התיכון, ובישראל. בשנת 2011 תועד לראשונה קינון מוצלח בעמק החולה, ומאז הפך לאחד מהדורסים המקננים הנפוצים בישראל. הצלחת הדאות תלויה בהצלחת הרבייה, והצלחת הצעירים להתרבות. יכולתן ליישב אזורים חדשים (הפצה) תלויה במאפייני התנועה במרחב. בכדי לבחון שאלות אלו השווינו את מאפייני הקינון בשני אזורים. בנוסף, לכדנו ומישרנו שישה פרטים בוגרים ו-16 פרטים צעירים, במשדרים מסוג ATLAS IGSM-GPS ועקבנו אחריהם לאורך כחצי שנה. מצאנו שלדאות רצף מחזורי קינון שאינו נפסק כל השנה, עם דעיכה בכמות הטריטוריות הפעילות בחודשים אוקטובר עד דצמבר. צפיפות הטריטוריות גדולה בעמק החולה לעומת שפלת יהודה (0.3 לעומת 0.09 קינים לקמ"ר בהתאמה) ומרחב המחיה בקינון קטן יותר בעמק החולה (44 לעומת 77 קמ"ר). למרות זאת, ולמרות הצלחת רבייה ממוצעת של 3.09 פרחונים לקינון, בתחילת האביב 50% מהבוגרים נטשו את טריטוריות הקינון ועברו לטריטוריות אחרות במרחק 10-250 ק"מ מטריטוריית המוצא. פרחונים מאותו קן שוטטו יחדיו בשבועות הראשונים לאחר הפריחה, אולם אח"כ נפרדו ו-50% מהפרחונים המשיכו להגדיל את מרחב המחיה עד למאות ק"מ מהקן (עד כ-214 ק"מ תנועה ליום בודד) לעומת אלו שנותרו במרחק קילומטרים ספורים מקן המוצא. שני הטיפוסים שרדו באחוז גבוה (כ-80% מכלל הפרחונים), אך אלו שעפו רחוק יותר שרדו טוב יותר. צעירי הדאות מגדילים את טווח השוטטות וטווח החיפוש מצטמצם באופן חד לאחר מספר חודשים, כשהצעיר מוצא מקום מתאים לקינון. תחילת הקינון מתרחשת במהלך השנה הראשונה מהבקיעה, זמן קצר מאוד לדורסים בגודל דומה. תוצאות אלו מדגימות אדפטציות בתכונות הרבייה אצל הדאות, שמשפרות את הכשירות. שילוב כמות המזון שיוצרת חקלאות אינטנסיבית (המקיימת אוכלוסיות נברנים משגשגות) עם גמישות זו ברביית הדאות יוצרת כמות גדולה של קינים ופרחונים בעמק החולה. מרחק ההפצה ואחוז האוכלוסיה שמבצע הפצה מציע, שעמק החולה משמש כמקור לגידול באוכלוסיית הדאות גם באזורים מרוחקים.

תרומת המחקר: הבנה שלתכונות מהלך החיים שגורמות למין מסוים להגדיל את האוכלוסיה ואת שטח התפוצה יוצרת בסיס להשוואה והבנה טובה יותר של מינים שהולכים ונעלמים וייתכן ותאפשר למצוא דרכים לאושש אוכלוסיות של מינים בתהליך הכחדה. דאה שחורת כנף, היא מין מעניין בהיבט זה, שכן הוא מרחיב את תפוצתו בצורה משמעותית. מרחב התנועה, מועדיה, בבחירת אתר הקינון והמבנה החברתי הם חלק מהבנת הביולוגיה במין זה שתתרום להבנת תהליכים במינים מוצלחים ונכחדים אחרים.